

Kommunstyrelsen
Ylva Wretås
Epost: ylva.wretas@vasteras.se

Kopia till
Individ- och familjenämnden
Nämnden för idrott, fritid och förbyggande
Förskolenämnden
Grundskolenämnden
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Kommunstyrelsen

Svar på Motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionen föranleder ingen ytterligare åtgärd.

Ärendebeskrivning

Ann-Christine From Utterstedt (SD), Patric Sjölund (SD), Jan Johansson (SD), Anna Svensson (SD) och Kaj-Göran Klang (SD) har i en motion med rubriken Motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld föreslagit att

- kommunen undersöker omfattning och grad av hedersrelaterat våld och föreslår åtgärder för att stävja detta.
- kommunen vidtar de åtgärder som utredningen föreslår.
- kommunen aktivt bedriver ett arbete för att skydda personer mot hedersvåld

Kommunfullmäktige har den 1 februari 2018 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats till Individ- och familjenämnden, Nämnden för idrott, fritid och förbyggande, Förskolenämnden, Grundskolenämnden och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Individ- och familjenämnden, Nämnden för idrott, fritid och förbyggande, Förskolenämnden, Grundskolenämnden och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har inkommit med remissvar.

Individ- och familjenämnden, Nämnden för idrott, fritid och förbyggande, Förskolenämnden, Grundskolenämnden och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har inkommit med i huvudsak följande synpunkter.

Individ- och familjenämnden beskriver flera pågående arbeten som pågår inom området. En kartläggning genomfördes under perioden september 2015- augusti 2016.

Nämnden konstaterar att problematiken som beskrivs i motionen är väl känd, och det pågår redan flera relevanta åtgärder för att stödja de som utsätts.

Nämnden för idrott, fritid och förebyggande har arbetat aktivt kring hederskulturen och hedersrelaterat våld sedan 2007. Nämnden har sedan 2015 arbetat med en modell för ett samordnat och systematiskt våldspreventivt arbete med barn och unga inom skola och lokalsamhälle.

Förskolenämnden, Grundskolenämnden och Utbildnings-och arbetsmarknadsnämnden har samtliga gett i uppdrag åt sin förvaltning (Barn- och utbildningsförvaltningen) att utreda hur arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan stärkas inom respektive verksamhetsområde.

Kommunstyrelsen föreslår att motionen inte föranleder någon ytterligare åtgärd mot bakgrund av att problematiken är väl känd och att redan pågår flera relevanta åtgärder inom flera av stadens berörda nämnder.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslutet i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen

Ekonomisk bedömning

Det pågår redan flera insatser inom området inom ramen för befintlig verksamhet så förslaget till beslut föranleder inga ytterligare ekonomiska konsekvenser.

Hållbar utveckling

Det pågår redan flera insatser inom flera nämnder. Dessa insatser bidrar till att stärka den sociala hållbarheten, då de alla motverkar diskriminering och våld.

§ 152

Dnr FSN 2019/00237-1.7.1

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Beslut

Förskolenämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens yttrande, daterat 2019-06-03, som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har översänt en motion från Sverigedemokraterna om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld till bland annat grundskolenämnden för yttrande. Motionen är undertecknad av Ann-Christine From Utterstedt (SD), Patrik Sjölund (SD), Jan Johansson (SD), Anna Svensson (SD) och Kaj Göran Klang (SD). I motionen föreslås följande:

- Att kommunen undersöker omfattning och grad av hedersrelaterat våld och föreslår åtgärder för att stävja detta.
- Att kommunen vidtar de åtgärder som utredningen föreslår.
- Att kommunen aktivt bedriver ett arbete för att skydda personer mot hedersvåld.

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 8 juli 2019.

Barn- och utbildningsförvaltningen har i tjänsteutlåtande, daterat den 2019-06-03, lämnat följande förslag till beslut:

Förskolenämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens yttrande, daterat 2019-06-03, som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Yrkanden

Vicki Skure Eriksson (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen

Yttrande till Kommunstyrelsen angående motion från Sverigedemokraterna angående åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Pågående uppdrag

Barn- och utbildningsförvaltningen fick vid förskolenämndens sammanträde den 1 februari ett uppdrag att utreda hur arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan stärkas inom förskolan. (Dnr FSN 2018/00896-1.3.6) Syftet med uppdraget är att systematisera ett redan pågående arbete och göra det tillgängligt för fler.

Idag pågår ett arbete med våldsprevention för att motverka hedersförtryck på vissa grundskolor och gymnasieskolor. Mycket hänger på enskilda medarbetares och elevers initiativ och engagemang. Arbetet behöver systematiseras så att det kommer fler till del och åtgärder sätts in där behoven är som störst. Både personal inom elevhälsan och annan personal behöver stärkt kompetens för att upptäcka och agera vid misstankar om hedersrelaterat våld och förtryck. Med anledning av detta har förskolenämndens ordförande initierat ett ärende om att ge barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att utreda hur arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan stärkas inom förskolan. . (Dnr FSN 2018/00896-1.3.6)

Uppdraget har resulterat i ett arbete att, i samverkan med övriga skolformer, ta fram en förvaltningsövergripande strategi mot hedersrelaterat våld och förtryck som presenteras för de tre pedagogiska nämnderna under hösten 2019. I denna strategi redogörs för de insatser som redan pågår samt för de nya insatser som barn- och utbildningsförvaltningen planerar att genomföra. Insatserna sker såväl på individ- som på organisationsnivå. Inkluderingssteamet i grundskolan samordnar arbetet. Uppdraget har återrapporterats muntligt vid förskolenämndens sammanträde den 24 maj och skall rapporteras igen vid förskolenämndens sammanträde i oktober 2019.

Tidigare insatser - Vad har gjorts för att synliggöra problematiken hos barn och ungdomar i Västerås?

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.”¹

Förskolan och skolan ska vara den trygga platsen där barn och unga kan utvecklas utan rädsla för förtryck eller att deras grundläggande mänskliga

¹ Läroplan för förskolan, grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 1 kap.

rättigheter kränks. ”Utbildningen ska utformas i överenskommelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.”²

Alla ska ha samma möjligheter till utbildning och personlig utveckling oavsett, kön, ålder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

Den tidigare IDA-enheten (inkludering – delaktighet – aktivitet) startade arbetet 2007, då inom Fritid och Förebyggande med fokus på alla skolformer. IDA-enheten hade i uppdrag att utbilda personal inom förskola, grundskola och andra samverkansaktörer i att upptäcka och agera när man misstänker att ett barn/elev lever under förtryck eller våld i hederns namn. Arbetet utförs nu av Inkluderingssteamet (INT) inom grundskolan. INT är en enhet som organiserar grundskolans kuratorer och andra kompetenser som t.ex. arbetar med social hållbarhet. Inkluderingssteamets arbete har främst genomförts via föreläsningar som har utvärderats. Dessa föreläsningar har ökat baskunskapen om ämnet hos dem som deltagit³. Efter föreläsningar har föreläsarna fått ge stöd till pedagoger och andra i att hantera pågående ärenden.

Under åren som gått har Västerås Stad genom Inkluderingssteamet deltagit i olika projekt som bland annat Länsstyrelsen i Östergötland drivit. Syftet med projekten har varit att öka samverkan mellan myndigheter och andra aktörer som möter målgruppen. Inkluderingssteamets arbetssätt har lyfts som goda exempel i bl.a. statliga utredningar. Genom Länsstyrelsen Västmanland, polis, socialtjänst, åklagarmyndigheten och frivilliga organisationer har Inkluderingssteam samverkat i framtagande av ett metodstöd för hur man kan arbeta när man misstänker att personer förs bort eller är på väg att föras bort utomlands mot sin vilja. Detta metodstöd används numera av samtliga Länsstyrelser.

Tillsammans med socialtjänsten och skolhälsovård, numera elevhälsans medicinska insatser har Inkluderingssteam skrivit en kommunövergripande handbok⁴ för hur man kan hantera ärenden som rör hedersförtryck och våld i respektive verksamhetsgren och myndighet. Även en verktygslåda har skrivits i samverkan med olika kommunala aktörer i hur man kan arbeta förebyggande med elev/ungdomsgrupper samt föräldrar. I den kommungemensamma handboken mot hedersrelaterat våld och förtryck som färdigställdes under våren 2019 finns en tydlig arbetsgång för hur skolan ska agera när man misstänker att barn och unga far illa i hederns namn. När handboken revideras nästa gång behöver även förskolans verksamhet finnas med.

Kompetensen inom INT har efterfrågats inte bara inom Västerås stad utan också från enskilda huvudmän i Västerås samt från verksamheter utanför kommungränserna. INTs medarbetare tillfrågades om att delta i två olika webbaserade utbildningar för att lyfta hur skolan kan arbeta förebyggande i denna fråga.

² Skollagen (2010:800) 1 kap 5§

³ Utvärderingar gjorda efter varje föreläsning visat att deltagarna ökat sin baskunskap i HRV

⁴

Vidare har kompetensen använts i projekt som, ”Det handlar om kärlek”. Ett kommunövergripande projekt som lyfte och synliggjorde problematiken under en vecka på utvalda grundskolor i Västerås.

Sammanlagt har inkluderingsteamet haft över 200 egna elevärende, föreläst för mer än 40 elevgrupper, föreläst för över 40 grund och gymnasieskolor både kommunala och fristående. Varit nyckelpersoner i att föra tillbaka elever till Sverige som förts bort mot sin vilja i syfte att giftas bort. Medarbetare har även fått ta emot pris för sina insatser av både kommunen, Länsstyrelsen och politiska partier.

Varför ska förskola och skola arbeta mot hedersförtryck och våld?

Hedersproblematik växer och idag finns det knappast någon som inte tror att problematiken existerar, vilket skiljer från hur debatten såg ut för bara ett par år sedan. En kunskapsöversikt som tar upp aktuell svensk forskning visar på ett samband mellan religiositet och hedersrelaterat våld och förtryck. Dock saknas samband med någon specifik religion. Hedersförtryck förekommer inom många kulturer och religioner.

Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär gör att gränserna mellan offer och förövare blir otydliga. De som medverkar till förtrycket kan själva vara utsatta. Det kan till exempel vara mödrar och unga män som känner sig pressade att sätta familjen före individen.⁵

Denna bild bekräftas utifrån det operativa arbete som bedrivs inom Inkluderingsteamet samt i den kartläggning som beskrivs nedan.

Nyligen genomförde Stockholm, Göteborg och Malmö en kartläggning på hur utbredd problematiken är bland elever i år 9, och resultaten talar sitt tydliga språk. Åtta procent av Göteborgs niondeklassare lever i en familj där våld används för att kontrollera och skydda familjens och släktens rykte. 13 procent av niondeklassarna är utsatta för oskuldsnormer, det vill säga att man inte får välja partner själv och samtidigt tvingas till kyskhet samt att vara oskuld tills man gifter sig. Resultatet för Göteborg är något högre än i Stockholm där 10 procent utsätts för oskuldsnormer, men lägre än Malmö där hela 20 procent är utsatta för oskuldsnormer. De flesta är flickor.⁶

En annan slutsats är att de barn som lever med hedersnormer är betydligt mer utsatta för våld inom familjen än de som inte gör det. Av de niondeklassare som inte lever med hedersnormer alls, hade tio procent någon gång utsatts för våld, kränkningar eller kontroll av någon i sin familj. Bland de som lever under hedersrelaterade våldsnormer var resultatet det omvända - endast tio procent hade *inte* utsatts för detta.

Totalt har över 230 personer medverkat i olika former av intervjuer och ca 6 000 elever i årskurs 9 svarat på en enkät. Syftet med kartläggningen var att få ett kunskapsunderlag för att förebygga och förhindra hedersrelaterat våld och förtryck.

Västerås stad har inte genomfört någon kartläggning av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga. De siffror vi har kommer genom

⁵ Hedersrelaterat våld och förtryck – En kunskaps- och forskningsöversikt. NCK-rapport 2010:1

⁶ Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar - En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018

centrum mot våld i nära relationer (CMV, en del av öppenvården i Västerås) som 2016–2017 genomförde en studie på antal ärenden gällande HRV som inkommit till dem. Dessa visar att under 2016 handlade det om 120 ärenden och under perioden januari-augusti 2017 hade 74 ärenden inkommit till CMV. Till Inkluderingssteamet i grundskolan har det under läsåret 2018/2019 hittills inkommit 50 ärenden som rör HRV.

Inkluderingssteamet har undersökt möjligheten att kartlägga förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Västerås med fokus på elever i år 9. En kartläggning av den storleken och kopplat till aktuell forskning skulle kosta ca 1Mkr. Denna kartläggning kan genomföras av forskare från Halmstad universitet och Uppsala Universitet. Inkluderingssteamet har även fört dialog med Länsstyrelsen om delfinansiering av en sådan kartläggning men i dagsläget är en sådan finansiering inte aktuell.

Förskolans arbete

Förskolan främjande och förebyggande arbete sker idag inom den ordinarie verksamheten. I de årligen upprättade planerna mot diskriminering och för likabehandling beskrivs det främjande och förebyggande arbetet, liksom jämställdhetsarbetet. Chefer och medarbetare uppmärksammar alla barn i barnhälsoteam (BHT). Man för samtal med vårdnadshavare vid behov, man gör orosanmälningar. Det finns utbildade barnpiloter på förskolorna som har ett extra öga och extra kompetens för att se till barns bästa.

Kunskapen om hedersrelaterat våld behöver förbättras generellt och förskoleverksamheten ser fram emot det gemensamma arbete som pågår tillsammans med de övriga skolformerna och att få tillgång till den kompetens som finns inom grundskolans inkluderingssteam. För att höja nivån planeras både gemensamma insatser och särskilda insatser för förskolan;

- Studiebesök till Norrköping för att inhämta kunskap om hur de arbetat med HRV frågor inom förskolan
- Förskolechefer får information om ”Könsstämpningspass” som delas med medarbetare i verksamheten.
- Ny handlingsplan om hur skolan ska arbeta för att upptäcka och agera när man misstänker hedersrelaterat våld och förtryck. Förskolan kan använda den som riktlinje. Vid nästa uppdatering får förskolan ett eget avsnitt
- Skapa en referensgrupp inom förskolan, bestående av bland annat enhetschefer och specialpedagoger för att kartlägga vad förskolorna behöver för att öka sin kunskap i frågan. Denna grupp leds av medarbetare från inkluderingssteamet som har spetskompetens i ämnet

Arbetet framåt

Inom ramen för det av Förskolenämnden beslutade uppdraget pågår en mängd insatser inom barn- och utbildningsförvaltningen för att höja kunskapsnivån och beredskapen för att upptäcka och agera när barn och unga utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

§ 150

Dnr GSN 2019/01105-1.7.1

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Beslut

Grundskolenämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens yttrande, daterat 2019-06-04, som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har översänt en motion från Sverigedemokraterna om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld till bland annat grundskolenämnden för yttrande. Motionen är undertecknad av Ann-Christine From Utterstedt (SD), Patrik Sjölund (SD), Jan Johansson (SD), Anna Svensson (SD) och Kaj Göran Klang (SD). I motionen föreslås följande:

- Att kommunen undersöker omfattning och grad av hedersrelaterat våld och föreslår åtgärder för att stävja detta.
- Att kommunen vidtar de åtgärder som utredningen föreslår.
- Att kommunen aktivt bedriver ett arbete för att skydda personer mot hedersvåld.

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 8 juli 2019.

Barn- och utbildningsförvaltningen har i tjänsteutlåtande, daterat den 4 juni 2019, lämnat följande förslag till beslut:

Yrkanden

Anna Lundberg (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Barn- och utbildningsförvaltningen
Fredrik Ignell
Epost: fredrik.ignell@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Pågående uppdrag

Barn- och utbildningsförvaltningen fick vid grundskolenämndens sammanträde den 29 januari 2019 i uppdrag att utreda hur arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan stärkas inom grundskolan.

Uppdraget har resulterat i ett arbete med att ta fram en förvaltningsövergripande strategi mot hedersrelaterat våld och förtryck som presenteras för de tre pedagogiska nämnderna under hösten 2019. I denna strategi redogörs för de insatser som redan pågår samt för de nya insatser som barn- och utbildningsförvaltningen planerar att genomföra. Insatserna sker såväl på individ- som på organisationsnivå. Inkluderingssteamet i grundskolan samordnar arbetet. Uppdraget har återrapporterats muntligt vid grundskolenämndens sammanträde den 21 maj och skall rapporteras igen vid grundskolenämndens sammanträde i oktober 2019.

Vad har gjorts för att synliggöra problematiken hos barn och ungdomar i Västerås?

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.”¹

Förskolan och skolan ska vara den trygga platsen där barn och unga kan utvecklas utan rädsla för förtryck eller att deras grundläggande mänskliga rättigheter kränks. *”Utbildningen ska utformas i överenskommelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.”²*

Alla ska ha samma möjligheter till utbildning och personlig utveckling oavsett, kön, ålder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

¹ Läroplan för förskolan, grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 1 kap.

² Skollagen (2010:800) 1 kap 5§

Den tidigare IDA-enheten (inkludering – delaktighet – aktivitet) startade arbetet 2007, då inom Fritid och Förebyggande med fokus på alla skolformer. IDA-enheten hade i uppdrag att utbilda personal inom förskola, grundskola och andra samverkansaktörer i att upptäcka och agera när man misstänker att ett barn/elev lever under förtryck eller våld i hederns namn.

Arbetet utförs nu av Inkluderingsteamet (INT) inom grundskolan. INT är en enhet som organiserar grundskolans kuratorer och andra kompetenser som t.ex. arbetar med social hållbarhet.

Inkluderingsteamets arbete har främst genomförts via föreläsningar som har utvärderats. Dessa föreläsningar har ökat baskunskapen om ämnet hos dem som deltagit³. Efter föreläsningar har föreläsarna fått ge stöd till pedagoger och andra i att hantera pågående ärenden.

Under åren som gått har Västerås Stad genom Inkluderingsteamet deltagit i olika projekt som bland annat Länsstyrelsen i Östergötland drivit. Syftet med projekten har varit att öka samverkan mellan myndigheter och andra aktörer som möter målgruppen. Inkluderingsteamets arbetssätt har lyfts som goda exempel i bl.a. statliga utredningar. Genom Länsstyrelsen Västmanland, polis, socialtjänst, åklagarmyndigheten och frivilliga organisationer har Inkluderingsteam samverkat i framtagande av ett metodstöd för hur man kan arbeta när man misstänker att personer förs bort eller är på väg att föras bort utomlands mot sin vilja. Detta metodstöd används numera av samtliga Länsstyrelser.

Tillsammans med socialtjänsten och skolhälsovård, numera elevhälsans medicinska insatser har Inkluderingsteamet skrivit en kommunövergripande handbok⁴ för hur man kan hantera ärenden som rör hedersförtryck och våld i respektive verksamhetsgren och myndighet. Även en verktygslåda har skrivits i samverkan med olika kommunala aktörer i hur man kan arbeta förebyggande med elev/ungdomsgrupper samt föräldrar.

Kompetensen inom INT har efterfrågats inte bara inom Västerås stad utan också från enskilda huvudmän i Västerås samt från verksamheter utanför kommungränserna. INTs medarbetare tillfrågades om att delta i två olika webbaserade utbildningar för att lyfta hur skolan kan arbeta förebyggande i denna fråga. Vidare har kompetensen använts i projekt som, ”Det handlar om kärlek”. Ett kommunövergripande projekt som lyfte och synliggjorde problematiken under en vecka på utvalda grundskolor i Västerås.

En annan insats som finns tillgänglig för kommunens högstadieskolor är det manualbaserade programmet MVP (Mentors in violence prevention) som under våren 2019 har genomförts på två höstadieskolor. MVP består av ett antal lektioner om t.ex. normer och gruppträck med målsättningen att genom gemenskap och kompisanda skapa ett tillåtande klimat där ingen kränks och

³ Utvärderingar gjorda efter varje föreläsning visat att deltagarna ökat sin baskunskap i HRV

⁴

där varje individ känner sig bekräftad. Fr.o.m. vårterminen 2019 har ytterligare tre lektioner lagts till varav en av dessa handlar om hedersrelaterat våld och förtryck.

Sammanlagt har inkluderingsteamet haft över 200 egna elevärende, föreläst för mer än 40 elevgrupper, föreläst för över 40 grund- och gymnasieskolor både kommunala och fristående samt varit nyckelpersoner i att föra tillbaka elever till Sverige som förts bort mot sin vilja i syfte att giftas bort.

Medarbetare har även fått ta emot pris för sina insatser av både kommunen, Länsstyrelsen och politiska partier.

Varför ska förskola och skola arbeta mot hedersförtryck och våld?

Hedersproblematik växer och idag finns det knappast någon som inte tror att problematiken existerar, vilket skiljer från hur debatten såg ut för bara ett par år sedan. En kunskapsöversikt som tar upp aktuell svensk forskning visar på ett samband mellan religiositet och hedersrelaterat våld och förtryck. Dock saknas samband med någon specifik religion. Hedersförtryck förekommer inom många kulturer och religioner.

Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär gör att gränserna mellan offer och förövare blir otydliga. De som medverkar till förtrycket kan själva vara utsatta. Det kan till exempel vara mödrar och unga män som känner sig pressade att sätta familjen före individen.⁵

Denna bild bekräftas utifrån det operativa arbete som bedrivs inom Inkluderingsteamet samt i den kartläggning som beskrivs nedan.

Nyligen genomförde Stockholm, Göteborg och Malmö en kartläggning på hur utbredd problematiken är bland elever i år 9, och resultaten talar sitt tydliga språk. Åtta procent av Göteborgs niondeklassare lever i en familj där våld används för att kontrollera och skydda familjens och släktens rykte. 13 procent av niondeklassarna är utsatta för oskuldsnormer, det vill säga att man inte får välja partner själv och samtidigt tvingas till kyskhet samt att vara oskuld tills man gifter sig. Resultatet för Göteborg är något högre än i Stockholm där 10 procent utsätts för oskuldsnormer, men lägre än Malmö där hela 20 procent är utsatta för oskuldsnormer. De flesta är flickor.⁶

En annan slutsats är att de barn som lever med hedersnormer är betydligt mer utsatta för våld inom familjen än de som inte gör det. Av de niondeklassare som inte lever med hedersnormer alls, hade tio procent någon gång utsatts för våld, kränkningar eller kontroll av någon i sin familj. Bland de som lever under hedersrelaterade våldsnormer var resultatet det omvända - endast tio procent hade *inte* utsatts för detta.

Totalt har över 230 personer medverkat i olika former av intervjuer och ca 6 000 elever i årskurs 9 svarat på en enkät. Syftet med kartläggningen var att

⁵ Hedersrelaterat våld och förtryck – En kunskaps- och forskningsöversikt. NCK-rapport 2010:1

⁶ Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar - En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018

få ett kunskapsunderlag för att förebygga och förhindra hedersrelaterat våld och förtryck.

Västerås stad har inte genomfört någon kartläggning av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga. De siffror vi har kommer genom centrum mot våld i nära relationer (CMV, en del av öppenvården i Västerås) som 2016–2017 genomförde en studie på antal ärenden gällande HRV som inkommit till dem. Dessa visar att under 2016 handlade det om 120 ärenden och under perioden januari-augusti 2017 hade 74 ärenden inkommit till CMV. Till Inkluderingsteamet i grundskolan har det under läsåret 2018/2019 hittills inkommit 50 ärenden som rör HRV.

Inkluderingsteamet har undersökt möjligheten att kartlägga förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Västerås med fokus på elever i år 9. En kartläggning av den storleken och kopplat till aktuell forskning skulle kosta ca 1Mkr. Denna kartläggning kan genomföras av forskare från Halmstad universitet och Uppsala Universitet. Inkluderingsteamet har även fört dialog med Länsstyrelsen om delfinansiering av en sådan kartläggning men i dagsläget är en sådan finansiering inte aktuell.

Arbetet framåt

Inom ramen för det beslutade uppdraget pågår en mängd insatser inom barn- och utbildningsförvaltningen för att höja kunskapsnivån och beredskapen för att upptäcka och agera när barn och unga utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Individ- och familjenämnden

§ 108

Dnr IFN 2018/00117-1.7.1

Motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Beslut

Individ- och familjenämnden godkänner yttrandet och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation

Patric Sjölund (SD) reserverar sig mot beslutet.

Ärendebeskrivning

I en motion yrkar (SD) att:

- kommunen undersöker omfattning och grad av hedersrelaterat våld och föreslår åtgärder för att stävja detta,
- kommunen vidtar de åtgärder som utredningen föreslår,
- kommunen aktivt bedriver ett arbete för att skydda personer mot hedersvåld

I olika verksamheter bedrivs redan ett gediget arbete för att skydda personer mot hedersvåld. Det är förvaltningens bedömning att problematiken är väl känd och att det redan pågår flera relevanta åtgärder för att stödja de som utsätts, åtgärder som naturligtvis behöver fortgå och utvecklas över tid.

Yrkanden

Patric Sjölund (SD) yrkar avslag till förvaltningens förslag till beslut.

Anna Thunell (MP) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Proposition

Ordföranden ställer bifall till förvaltningens förslag till beslut mot återremiss av rapporten och finner att nämnden godkänner förvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Individ- och familjförvaltningen
Gunilla Westberg
Epost: gunilla.westberg@vasteras.se

Kopia till

Individ- och familjenämnden

Yttrande över motion från (SD) – åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

I en motion till Kommunfullmäktige yrkar (SD):

- Att kommunen undersöker omfattning och grad av hedersrelaterat våld och föreslår åtgärder för att stävja detta
- Att kommunen vidtar de åtgärder som utredningen föreslår
- Att kommunen aktivt bedriver ett arbete för att skydda personer mot hedersvåld.

Omfattningen av det hedersrelaterade våldet i staden är svårt att undersöka då de som inte är redo att söka stöd och hjälp sannolikt inte skulle svara. Mörkertalet befaras bli stort eftersom en kartläggning skulle behöva baseras på de utsatta som kommit i kontakt med någon myndighet. Perioden september 2015 – augusti 2016 genomförde Centrum mot våld (CMV), ett projekt i syfte att kartlägga, kvalitetssäkra och utveckla det befintliga arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Kartläggningen omfattade de personer som kommit i kontakt med CMV. I projektet identifierades utvecklingsområden som främst handlade om att skapa rutiner och sprida kunskap.

Den statistik vi har visar att hedersrelaterat våld och förtryck förekommer hos 120 av de 910 personer som under 2017 vänt sig till Centrum mot våld. På nationell nivå finns en siffra som brukar nämnas gällande oro för tvångsgifte (16 – 25 år), 70 000 personer.

Det krävs flera olika sorters insatser för att skydda personer mot hedersvåld och förtryck. För att människor ska våga söka hjälp krävs information om att hjälp finns att få, och vart de kan vända sig. Utifrån det har Västerås stad under förra året haft en kampanj mot tvångsgifte, information fanns på stadsbussarna och gavs på skolor. Vi deltog också i Länsstyrelsens kampanj mot barnäktenskap. Framöver planeras för information bl a på Västerås flygplats. På nationell nivå uppges att ca 70 000 personer (16 – 25 år) känner en oro för tvångsgifte. Det är ca 25 % av alla ungdomar med annan än svensk etnicitet.

Det krävs också att professionella som kommer i kontakt med människor som kan vara utsatta har tillräcklig kunskap, kan ställa rätt frågor och också ta hand om svaren. Av den anledningen har en handbok tagits fram, liksom en lathund för yrkesverksamma om kvinnlig könsstympning och omskärelse. Medarbetare som kan komma att möta utsatta personer får utbildning och

enligt samordnaren mot våld i nära relationer utbildas också personal inom skolans område kontinuerligt.

På CMV används ”Patriark”, ett verktyg för att kunna göra riskbedömningar i syfte att kunna bedöma skyddsbehov och lämplig insats. Metoder för säkra riskbedömningar är något som också kommer att utvecklas ytterligare inom det team som arbetar mot våld i nära relationer inom individ – och familjeförvaltningens myndighetsutövning.

Att kunna erbjuda skydd och att ge stöd under lång tid är viktigt eftersom de personer som lämnar en hederskontext oftast blir oerhört ensamma.

Det är förvaltningens bedömning att problematiken är väl känd och att det redan pågår flera relevanta åtgärder för att stödja de som utsätts, åtgärder som naturligtvis behöver fortgå och utvecklas över tid.

§ 115

Dnr NIF 2019/00182-1.7.1

Remiss - Motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Beslut

Yttrandet angående motion från angående åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld godkänns och översänds till Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Fritid och förebyggande har arbetat aktivt kring hederskulturen och hedersrelaterat våld sedan 2007. Västerås Stad har sedan 2015 arbetat med en modell för ett samordnat och systematiskt våldspreventivt arbete med barn och unga inom skola och lokalsamhälle. Modellen heter En kommun fri från våld och bygger på bästa tillgängliga kunskap om effektiva våldsförebyggande metoder med genusperspektiv. Metodmaterialet kompletteras nu med heder, rasism och porr.

De kommunala fritidsgårdarna och klubbarna har konkretiserat sitt värdegrundsarbete utifrån alla människors lika värde, solidaritet mellan människor, individens frihet och integritet och jämställdhet mellan könen. Ett tydligt jämställdhets- och genusperspektiv finns som grund men även hedersrelaterat våld och förtryck finns med.

Under våren 2019 har Futsalscup med tema Heder genomförts där idrottsteamet varit delaktiga. Ytterligare en cup kommer genomföras under våren.

Hedersproblematik växer och idag finns det knappast någon som inte tror att problematiken existerar, vilket skiljer från hur debatten såg ut för bara ett par år sedan.

Yrkanden

Vicki Skure Eriksson (C) och Patric Sjölund (SD) yrkar bifall till förvaltningen förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Kultur-, idrott- och fritidsförvaltningen
Åsa Sundgren Häggberg
Epost: asa.sundgren.haggberg@vasteras.se

Kopia till
Kommunstyrelsen

Nämnden för idrott, fritid och förebyggande

Tjänsteutlåtande - Remiss - Motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Förslag till beslut

Nämnden för Idrott, Fritid och Förebyggande föreslås besluta att anta yttrandet till Kommunstyrelsen angående motion från Sverigedemokraterna angående åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Ärendebeskrivning

Fritid och förebyggande har arbetat aktivt kring hederskulturen och hedersrelaterat våld sedan 2007. Västerås Stad har sedan 2015 arbetat med en modell för ett samordnat och systematiskt våldspreventivt arbete med barn och unga inom skola och lokalsamhälle. Modellen heter En kommun fri från våld och bygger på bästa tillgängliga kunskap om effektiva våldsförebyggande metoder med genusperspektiv. Metodmaterialet kompletteras nu med heder, rasism och porr.

De kommunala fritidsgårdarna och klubbarna har konkretiserat sitt värdegrundsarbete utifrån alla människors lika värde, solidaritet mellan människor, individens frihet och integritet och jämställdhet mellan könen. Ett tydligt jämställdhets- och genusperspektiv finns som grund men även hedersrelaterat våld och förtryck finns med.

Under våren 2019 har Futsalscup med tema Heder genomförts där idrottsteamet varit delaktiga. Ytterligare en cup kommer genomföras under våren.

Hedersproblematik växer och idag finns det knappast någon som inte tror att problematiken existerar, vilket skiljer från hur debatten såg ut för bara ett par år sedan.

Beslutsmotivering

Förvaltningen arbetar aktivt med frågan sedan många år. Arbetet behöver fortsätta utvecklas och ske tillsammans med andra förvaltningar i ännu större utsträckning än idag.

Kultur-, idrott- och fritidsförvaltningen
Åsa Sundgren Häggberg
Epost: asa.sundgren.haggberg@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande Remiss - Motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Vad har gjorts för att synliggöra problematiken hos barn och ungdomar i Västerås?

Västerås Stad har sedan 2015 arbetat med en modell för ett samordnat och systematiskt våldspreventivt arbete med barn och unga inom skola och lokalsamhälle. Modellen heter En kommun fri från våld och bygger på bästa tillgängliga kunskap om effektiva våldsförebyggande metoder med genusperspektiv. Inriktningen att samla aktörer och viktiga vuxna som möter barn och unga inom skolan och i lokalsamhället, stämmer väl överens med visionen Västerås 2026 om att stadens vuxna medborgare tar ett gemensamt ansvar för barn och ungas uppväxtvillkor. Modellen är kunskapshöjande och beteende-förändrande och bygger på evidensbaserade förändringsstrategier förpackade i tre metoder. Effekten av det våldspreventiva arbetet inom En kommun fri från våld har bäring på alla typer av våld, inklusive hedersrelaterat våld. Metodmaterialet kompletteras nu med heder, rasism och porr.

En 3-årig handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2014-2016 för Fritid och förebyggande togs fram på eget initiativ. Syftet var att begränsa ojämställdheter, det vill säga orättvisor kopplade till könstillhörighet, inom verksamheterna och i de tjänster verksamheterna erbjuder. Verksamheterna skulle också arbeta med ”regler, handlingar och värderingar som begränsar en persons frihet att vara och utvecklas”. Olika kunskapshöjande insatser genomfördes. Flera medarbetare deltog i lite längre processinriktade utbildningsinsatser. Några exempel på sådana är: Utbildning i våldsförebyggande (MVP), Kärleken är fri (hedersproblematik), normkritiska förändringspiloter, forskningscirklar, En kommun fri från våld, utbildningar i Machofabriken, samt högskolekurs anordnad av Ungdomsstyrelsen kring ungdomar, genus och våld. Resultatet av satsningen är en ökad medvetenhet om ojämställdhet och normkritiskt tänkande. Kunskaperna har också omsatts i praktiken i verksamheterna. Denna satsning har varit viktigt för en ökad medvetenhet kring hedersproblematiken.

Sedan 2007 har nuvarande Inkluderingssteamet (INT), tidigare IDA enheten (inkludering – delaktighet – aktivitet) inom Fritid och Förebyggande, haft i uppdrag att utbilda personal i att upptäcka och agera när man misstänker att ett barn/ungdom lever under förtryck eller våld i hederns namn. Arbetet har genomförts främst via föreläsningar som har utvärderas. Dessa föreläsningar har ökat baskunskap om ämnet hos dem som deltagit.

Flera olika kompetenshöjande insatser har gjorts för medarbetare inom Fritid och förebyggande och verksamheterna deltar i nätverk som finns kopplat till hedersproblematiken.

De kommunala fritidsgårdarna och klubbarna har konkretiserat sitt värdegrundsarbete utifrån alla människors lika värde, solidaritet mellan människor, individens frihet och integritet och jämställdhet mellan könen. Ett tydligt jämställdhets- och genusperspektiv finns som grund men även hedersrelaterat våld och förtryck finns med.

Under våren 2019 har Futsalscup med tema Heder genomförts. 25 lag från 15 olika skolor möts på ABB arena syd för att spela futsal under dagen. Eleverna har arbetat under vintern och våren med olika värderingsövningar som handlar om barnkonventionen och hedersförtryck. Cupen var ett samarbete med Länsstyrelsen Västmanland, Västerås Stad (Barn och utbildningsförvaltningen, Individ och familjeförvaltningen och Kultur, idrott och fritidsförvaltningen) Svenska fotbollförbundet, Västmanlands idrottsförbund, Västmanlands fotbollförbund och polisen. Detta är en del projektet "Flickinitiativet" som Nämnden för Idrott, fritid och förebyggande är med och stöttar via både föreningsstöd, projektmedel och stöd i ansökan hos Arvsfonden samt 37a medel från Länsstyrelsen. Syftet är att lyfta flickfotbollen. Ytterligare en cup kommer genomföras under våren med likande tema.

Tillsammans med socialtjänsten och skolhälsovård, numera elevhälsans medicinska insatser, har Inkluderingssteam skrivit en kommunövergripande handbok för hur man kan hantera ärenden som rör hedersförtryck och våld i respektive verksamhetsgren och myndighet. Även en verktygslåda har skrivits i samverkan med olika kommunala aktörer, bland annat Fritid och Förebyggande, i hur man kan arbeta förebyggande med elev/ungdomsgrupper samt föräldrar. Denna har familjecentrum, fritidsgårdar och klubbar använt sig av.

Förebyggarcentrums projekt "Det handlar om kärlek" var ett kommunövergripande projekt som lyfte och synliggjorde problematiken under en vecka på utvalda grundskolor i Västerås. I Barnpilotverksamheten har hedersproblematiken lyfts och kompetenshöjande insatser genomförts.

Varför ska främjande och förebyggande verksamheter arbeta med hedersförtryck och våld?

Hedersproblematik växer och idag finns det knappast någon som inte tror att problematiken existerar, vilket skiljer från hur debatten såg ut för bara ett par år sedan. Nyligen genomförde Stockholm, Göteborg och Malmö en kartläggning¹ på hur utbredd problematiken är bland elever i år 9, och resultaten talar sitt tydliga språk. Åtta procent av Göteborgs niondeklassare lever i en familj där våld används för att kontrollera och skydda familjens och släktens rykte. 13 procent av niondeklassarna är utsatta för oskuldsnormer, det vill säga att man inte får välja partner själv och samtidigt

¹ Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar - En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018

tvingas till kyskhet samt att vara oskuld tills man gifter sig. Resultatet för Göteborg är något högre än i Stockholm där 10 procent utsätts för oskuldsnormer, men lägre än Malmö där hela 20 procent är utsatta för oskuldsnormer. De flesta är flickor.

Kartläggningen visar att andel niondeklassare som lever med hedersvåld:

Göteborg: 8 procent
Malmö: 9 procent
Stockholm: 7 procent

Andel niondeklassare som lever med oskuldsnormer (kontroll av sexualitet, kyskhet och oskuld):

Göteborg: 13 procent
Malmö: 20 procent
Stockholm: 10 procent

En annan slutsats är att de barn som lever med hedersnormer är betydligt mer utsatta för våld inom familjen än de som inte gör det. Av de niondeklassare som inte lever med hedersnormer alls, hade tio procent någon gång utsatts för våld, kränkningar eller kontroll av någon i sin familj. Bland de som lever under hedersrelaterade våldsnormer var resultatet det omvända - endast tio procent hade *inte* utsatts för detta.

Totalt har över 230 personer medverkat i olika former av intervjuer och ca 6 000 elever i årskurs 9 svarat på en enkät. Syftet med kartläggningen var att få ett kunskapsunderlag för att förebygga och förhindra hedersrelaterat våld och förtryck.

Hur hedersförtrycket och våldet ser i Västerås kan vi bara spekulera kring då staden inte genomfört någon kartläggning. De enda siffrorna vi har kommer genom centrum mot våld i nära relationer (CMV) som 2016–2017 genomförde en studie på antal ärenden gällande HRV som inkommit till dem. Dessa visar att under 2016 handlade det om 120 ärenden och under perioden januari-augusti 2017 hade 74 ärenden inkommit till CMV. Enbart till Inkluderingssteam i grundskolan har det sedan den 6:e januari 2019 inkommit 10 ärende som rör HRV.

Arbetet framåt

Det finns behov av kontinuerlig kunskapsutveckling och möjlighet för dialog. Det förebyggande arbetet behöver ske på flera nivåer och är omfattande, det är ett långsiktigt attityds- och värderingsarbete på många olika plan som bör integreras i jämställdhets- och demokratiarbetet och det innefattar dels integration, dels attityder samt syn på mänskliga rättigheter, makt, våld, sexualitet och könsroller. Delar av kunskapsutvecklingen behöver samordnas mellan förvaltningarna.

Utveckla arbetet med En kommun fri från våld tillsammans med grund- och gymnasieskolorna. Samordningsfunktionen behöver säkras ekonomiskt. Om detta kan kompletteras med en samordnande specialistfunktion på

hedersrelaterat våld och förtryck inom grundskolan så finns tre funktioner som kan arbeta utifrån en helhet; samordnare för En kommun fri från våld (fritid och förebyggande, KIFF), samordnare hedersrelaterat våld och förtryck (grundskolan) och samordnare för våld i nära relationer (IFF).

En ny handlingsplan om hur skolan ska arbeta för att upptäcka och agera när man misstänker hedersrelaterat våld och förtryck är på gång. Denna ska ingå i den kommungemensamma handboken för skolan och socialtjänsten utarbetat som blir klar i april/maj. När den revideras nästa gång behöver även fritid och förebyggandes verksamheter finnas med.

Även handlingsplanen för våld i nära relationer ska revideras. Här behöver fritid och förebyggandes verksamheter finnas med i ett bredare perspektiv på förebyggande arbete.

En eventuell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Västerås med fokus på elever i år 9 genomförs. Kartläggning kan genomföras i samverkan med forskare från Halmstad universitet och Uppsala.

Remiss

Ärende Remiss - Motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Remitterat till Nämnden för idrott, fritid och förebyggande
Förskolenämnden
Grundskolenämnden
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Svar senast Yttrandet ska vara Kommunstyrelsen tillhanda senast den 8 juli 2019

Skickas digitalt till kommunstyrelsen@vasteras.se

Med vänlig hälsning

Anethe Mannerhagen
Kanslichef

Motion till Västerås kommunfullmäktige

Åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

I och med att nya kulturer numera finns i hela landet, så också i vår kommun, behöver problematiken med hedersrelaterat våld belysas än mer.

I landet har det från tid till annan kommit hårresande rapporter om hedersrelaterat våld i vårt svenska samhälle. Det mest kända fallet är troligen Fadime Sahindal. Men det finns tyvärr många fler.

Detta våld måste upphöra. Begreppet och dess handlingar hör inte hemma i vår svenska kultur och måste upphöra. Västerås har ett ansvar gentemot de personer som utsätts för det hedersrelaterade våldet, det ska inte förekomma i vår kommun.

Hedersbegreppet är starkt förankrat i en annan religion än den som vårt lands historia och vårt nutida samhälle vilar på.

Sverige karaktäriseras av en räckvidd av friheter stipulerade i vår grundlag. Andra lagar, som brottsbalken, är väldigt klara på vad som gäller. Dessa friheter ska alla kunna använda oavsett kulturellt ursprung. Likväl som lagarnas begränsningar också måste följas av alla som bor och vistas här.

Vi finner det av yttersta vikt att Västerås tar detta växande problem på allvar och åtgärdar detta. Ingen människa ska behöva bli mördad i Sverige för att de bryter mot hedersrelaterade religionsidéer. Västerås ska vara en trygg stad att leva och verka i.

Med anledning av detta yrkar vi:

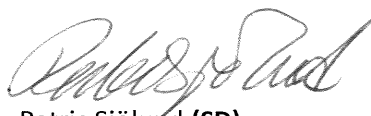
att kommunen undersöker omfattning och grad av hedersrelaterat våld och föreslår åtgärder för att stävja detta.

att kommunen vidtar de åtgärder som utredningen föreslår.

att kommunen aktivt bedriver ett arbete för att skydda personer mot hedersvåld.

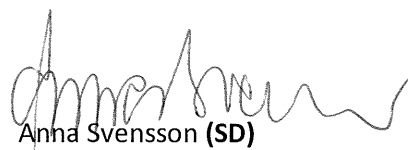
Ann-Christine From Utterstedt (SD)

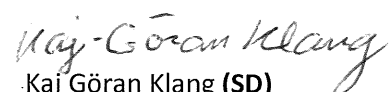
Patric Sjölund (SD)

Jan Johansson (SD)

Anna Svensson (SD)

Kaj-Göran Klang (SD)

§ 145

Dnr UAN 2019/00498-1.7.1

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från (SD) om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Beslut

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens yttrande, daterat 2019-05-29, som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation och särskilt yttrande

Daniel Sjölund Jonsson (SD) reserverar sig mot beslutet och inkommer med följande särskilda yttrande:

"Mörkertalet om hedersrelaterat våld är stort och behöver utredas."

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har översänt en motion från Sverigedemokraterna om åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld till bland annat utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden för yttrande. Motionen är undertecknad av Ann-Christine From Utterstedt (SD), Patrik Sjölund (SD), Jan Johansson (SD), Anna Svensson (SD) och Kaj Göran Klang (SD). I motionen föreslås följande:

- Att kommunen undersöker omfattning och grad av hedersrelaterat våld och föreslår åtgärder för att stävja detta.
- Att kommunen vidtar de åtgärder som utredningen föreslår.
- Att kommunen aktivt bedriver ett arbete för att skydda personer mot hedersvåld.

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 8 juli 2019.

Yrkanden

Markus Lindgren (MP) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen

Yttrande till Kommunstyrelsen angående motion från Sverigedemokraterna angående åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

Pågående uppdrag

Barn- och utbildningsförvaltningen fick den 19 december 2018 i uppdrag av utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden att utreda hur arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan stärkas inom gymnasieskolan, samt att återrapportera uppdraget till nämnden under våren 2019.

Vad har gjorts för att synliggöra problematiken hos barn och ungdomar i Västerås?

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.”¹

Förskolan och skolan ska vara den trygga platsen där barn och unga kan utvecklas utan rädsla för förtryck eller att deras grundläggande mänskliga rättigheter kränks. *”Utbildningen ska utformas i överenskommelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.”²*

Alla ska ha samma möjligheter till utbildning och personlig utveckling oavsett, kön, ålder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

Den tidigare IDA-enheten (inkludering – delaktighet – aktivitet) startade arbetet 2007, då inom Fritid och Förebyggande med fokus på alla skolformer. IDA-enheten hade i uppdrag att utbilda personal inom förskola, grundskola och andra samverkansaktörer i att upptäcka och agera när man misstänker att ett barn/elev lever under förtryck eller våld i hederns namn.

¹ Läroplan för förskolan, grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 1 kap.

² Skollagen (2010:800) 1 kap 5§

Arbetet utförs nu av Inkluderingssteamet (INT) inom grundskolan. INT är en enhet som organiserar grundskolans kuratorer och andra kompetenser som t.ex. arbetar med social hållbarhet.

Inkluderingssteamets arbete har främst genomförts via föreläsningar som har utvärderats. Dessa föreläsningar har ökat baskunskapen om ämnet hos dem som deltagit³. Efter föreläsningar har föreläsarna fått ge stöd till pedagoger och andra i att hantera pågående ärenden.

Under åren som gått har Västerås Stad genom Inkluderingssteamet deltagit i olika projekt som bland annat Länsstyrelsen i Östergötland drivit. Syftet med projekten har varit att öka samverkan mellan myndigheter och andra aktörer som möter målgruppen. Inkluderingssteamets arbetssätt har lyfts som goda exempel i bl.a. statliga utredningar. Genom Länsstyrelsen Västmanland, polis, socialtjänst, åklagarmyndigheten och frivilliga organisationer har Inkluderingssteam samverkat i framtagande av ett metodstöd för hur man kan arbeta när man misstänker att personer förs bort eller är på väg att föras bort utomlands mot sin vilja. Detta metodstöd används numera av samtliga Länsstyrelser.

Tillsammans med socialtjänsten och skolhälsovård, numera elevhälsans medicinska insatser har Inkluderingssteam skrivit en kommunövergripande handbok⁴ för hur man kan hanterat ärenden som rör hedersförtryck och våld i respektive verksamhetsgren och myndighet. Även en verktygslåda har skrivits i samverkan med olika kommunala aktörer i hur man kan arbeta förebyggande med elev/ungdomsgrupper samt föräldrar.

Kompetensen inom INT har efterfrågats inte bara inom Västerås stad utan också från enskilda huvudmän i Västerås samt från verksamheter utanför kommungränserna. INTs medarbetare tillfrågades om att delta i två olika webbaserade utbildningar för att lyfta hur skolan kan arbeta förebyggande i denna fråga. Vidare har kompetensen använts i projekt som, ”Det handlar om kärlek”. Ett kommunövergripande projekt som lyfte och synliggjorde problematiken under en vecka på utvalda grundskolor i Västerås.

Sammanlagt har inkluderingssteamet haft över 200 egna elevärende, föreläst för mer än 40 elevgrupper, föreläst för över 40 grund och gymnasieskolor både kommunala och fristående. Varit nyckelpersoner i att föra tillbaka elever till Sverige som förts bort mot sin vilja i syfte att giftas bort. Medarbetare har även fått ta emot pris för sina insatser av både kommunen, Länsstyrelsen och politiska partier.

³ Utvärderingar gjorda efter varje föreläsning visat att deltagarna ökat sin baskunskap i HRV

⁴

Varför ska förskola och skola arbeta mot hedersförtryck och våld?

Hedersproblematik växer och idag finns det knappast någon som inte tror att problematiken existerar, vilket skiljer från hur debatten såg ut för bara ett par år sedan. En kunskapsöversikt som tar upp aktuell svensk forskning visar på ett samband mellan religiositet och hedersrelaterat våld och förtryck. Dock saknas samband med någon specifik religion. Hedersförtryck förekommer inom många kulturer och religioner.

Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär gör att gränserna mellan offer och förövare blir otydliga. De som medverkar till förtrycket kan själva vara utsatta. Det kan till exempel vara mödrar och unga män som känner sig pressade att sätta familjen före individen.⁵

Denna bild bekräftas utifrån det operativa arbete som bedrivs inom Inkluderingssteamet samt i den kartläggning som beskrivs nedan.

Nyligen genomförde Stockholm, Göteborg och Malmö en kartläggning på hur utbredd problematiken är bland elever i år 9, och resultaten talar sitt tydliga språk. Åtta procent av Göteborgs niondeklassare lever i en familj där våld används för att kontrollera och skydda familjens och släktens rykte. 13 procent av niondeklassarna är utsatta för oskuldsnormer, det vill säga att man inte får välja partner själv och samtidigt tvingas till kyskhet samt att vara oskuld tills man gifter sig. Resultatet för Göteborg är något högre än i Stockholm där 10 procent utsätts för oskuldsnormer, men lägre än Malmö där hela 20 procent är utsatta för oskuldsnormer. De flesta är flickor.⁶

En annan slutsats är att de barn som lever med hedersnormer är betydligt mer utsatta för våld inom familjen än de som inte gör det. Av de niondeklassare som inte lever med hedersnormer alls, hade tio procent någon gång utsatts för våld, kränkningar eller kontroll av någon i sin familj. Bland de som lever under hedersrelaterade våldsnormer var resultatet det omvända - endast tio procent hade *inte* utsatts för detta.

Totalt har över 230 personer medverkat i olika former av intervjuer och ca 6 000 elever i årskurs 9 svarat på en enkät. Syftet med kartläggningen var att få ett kunskapsunderlag för att förebygga och förhindra hedersrelaterat våld och förtryck.

Västerås stad har inte genomfört någon kartläggning av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga. De siffror vi har kommer genom centrum mot våld i nära relationer (CMV, en del av öppenvården i Västerås) som 2016–2017 genomförde en studie på antal ärenden gällande HRV som inkommit till dem. Dessa visar att under 2016 handlade det om 120 ärenden och under perioden januari-augusti 2017 hade 74 ärenden inkommit till CMV. Till Inkluderingssteamet i grundskolan har det under läsåret 2018/2019 hittills inkommit 50 ärenden som rör HRV.

Inkluderingssteamet har undersökt möjligheten att kartlägga förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Västerås med fokus på elever i

⁵ Hedersrelaterat våld och förtryck – En kunskaps- och forskningsöversikt. NCK-rapport 2010:1

⁶ Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar - En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018

år 9. En kartläggning av den storleken och kopplat till aktuell forskning skulle kosta ca 1Mkr. Denna kartläggning kan genomföras av forskare från Halmstad universitet och Uppsala Universitet. Inkluderingssteamet har även fört dialog med Länsstyrelsen om delfinansiering av en sådan kartläggning men i dagsläget är en sådan finansiering inte aktuell.

En kommun fri från våld

Mellan 2015-2017 har Västerås Stad, i samarbete med riksorganisationen MÄN, varit en av två pilotkommuner i landet för utveckling av en modell för ett samordnat och systematiskt våldspreventivt arbete med barn och unga inom skola och lokalsamhälle. Modellen heter En kommun fri från våld och bygger på erfarenheterna av MÄNs tidigare projekt och på internationella erfarenheter från bl.a. USA.

En kommun fri från våld utgår från de studier och kunskapsöversikter inom området unga, maskulinitet och våld som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) tagit fram på regeringens uppdrag. Inom ramen för regeringsuppdragen på området har en omfattande inventering av effektiva våldsförebyggande metoder med genus-perspektiv genomförts. En kommun fri från våld bygger på bästa tillgängliga kunskap om effektiva våldsförebyggande metoder med genusperspektiv. Inriktningen att samla aktörer och viktiga vuxna som möter barn och unga inom skolan och i lokalsamhället, stämmer väl överens med visionen Västerås 2026 om att stadens vuxna medborgare tar ett gemensamt ansvar för barn och ungas uppväxtvillkor.

En kommun fri från våld utgår från en ”hela kommunen-ansats” och de tre förändringsidéerna: våld, genus och åskådarperspektiv som synliggör vad som är våld, utmanar destruktiva könsnormer och stärker förmågan till aktiva åskådarriparanden. Modellen är kunskapshöjande och beteendeförändrande och bygger på evidensbaserade förändringsstrategier förpackade i tre metoder: Mentorering i våldsprevention (MVP), Agera Tillsammans (AT) och Åskådarutbildning (ÅU).

Effekten av det våldspreventiva arbetet inom En kommun fri från våld har bäring på alla typer av våld - våld i nära relationer, rasistiskt, sexistiskt och homofobiskt våld, radikaliserings- och våldsbejakande extremism, alkoholrelaterat våld, hedersrelaterat våld, sexualiserat våld, psykiskt våld, materiellt våld, våldslekar, fysiskt våld, kränkande särbehandling (”mobbing”) och psykisk ohälsa.

Arbetet med En kommun fri från våld har fortsatt efter projektens avslut. Efterfrågan på metoder och stöd i arbetet kring våldsprevention har formligen exploderat. Från att arbetet startade på en gymnasieskola så är nu en mängd verksamheter och aktörer involverade i arbetet. Detta metodutvecklingsarbete har växt fram underifrån utifrån reella behov och bygger på bästa tillgängliga kunskap om effektiva våldsförebyggande metoder med genusperspektiv

Arbetet framåt

Det genomförs redan en mängd insatser inom barn- och utbildningsförvaltningen när det kommer till att upptäcka och agera när barn och unga utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa insatser kommer att samordnas och beskrivas i en förvaltningsövergripande strategi mot hedersrelaterat våld och förtryck. Denna strategi kommer att presenteras för de tre pedagogiska nämnderna under hösten 2019. I denna strategi redogörs för de insatser som redan pågår samt för de nya insatser som barn- och utbildningsförvaltningen planerar att genomföra. Insatserna sker såväl på individ- som på organisationsnivå. Inkluderingssteamet i grundskolan samordnar arbetet.

I den kommungemensamma handboken mot hedersrelaterat våld och förtryck som färdigställdes under våren 2019 finns en tydlig arbetsgång för hur skolan ska agera när man misstänker att barn och unga far illa i hederns namn. När handboken revideras nästa gång behöver även förskolans verksamhet finnas med.

Motion till Västerås kommunfullmäktige

Åtgärder mot hederskulturen och hedersrelaterat våld

I och med att nya kulturer numera finns i hela landet, så också i vår kommun, behöver problematiken med hedersrelaterat våld belysas än mer.

I landet har det från tid till annan kommit hårresande rapporter om hedersrelaterat våld i vårt svenska samhälle. Det mest kända fallet är troligen Fadime Sahindal. Men det finns tyvärr många fler.

Detta våld måste upphöra. Begreppet och dess handlingar hör inte hemma i vår svenska kultur och måste upphöra. Västerås har ett ansvar gentemot de personer som utsätts för det hedersrelaterade våldet, det ska inte förekomma i vår kommun.

Hedersbegreppet är starkt förankrat i en annan religion än den som vårt lands historia och vårt nutida samhälle vilar på.

Sverige karaktäriseras av en räckvidd av friheter stipulerade i vår grundlag. Andra lagar, som brottsbalken, är väldigt klara på vad som gäller. Dessa friheter ska alla kunna använda oavsett kulturellt ursprung. Likväl som lagarnas begränsningar också måste följas av alla som bor och vistas här.

Vi finner det av yttersta vikt att Västerås tar detta växande problem på allvar och åtgärdar detta. Ingen människa ska behöva bli mördad i Sverige för att de bryter mot hedersrelaterade religionsidéer. Västerås ska vara en trygg stad att leva och verka i.

Med anledning av detta yrkar vi:

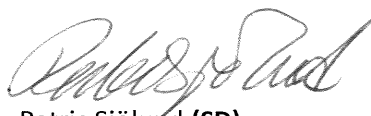
att kommunen undersöker omfattning och grad av hedersrelaterat våld och föreslår åtgärder för att stävja detta.

att kommunen vidtar de åtgärder som utredningen föreslår.

att kommunen aktivt bedriver ett arbete för att skydda personer mot hedersvåld.

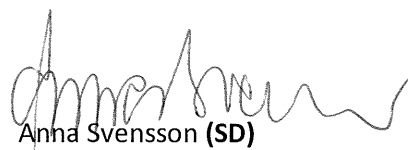
Ann-Christine From Utterstedt (SD)

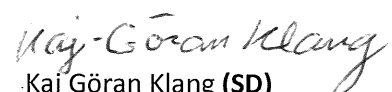
Patric Sjölund (SD)

Jan Johansson (SD)

Anna Svensson (SD)

Kaj-Göran Klang (SD)